

מאמר פרק יב יג תורת הבית סא

וישוב אל ד' וגו' ר"ל שמתחלה יקבל * על עצמו לעזוב דרכו ואח"כ מועיל במה שישוב לד'.

אמר חזקוני

פרק יג

בו יבואר קצת מעניני תשובה

כתיב בפרשת הגאולה כי תשמור לעשות את כל המצוה הכתובה בספר התורה הזה כי תשוב אל ד' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך. הורה לנו הכתוב כי מתי נוכל לחשוב בנפשינו כי נזכה לעשות כל מצות התורה כאשר נתחזק לשוב אל ד' בכל לב ובכל נפש וע"כ היא קודמת בזמן. הנה החיוב לשוב לד' יש ע"ז כמה בתובים וידוע לכל כקטן כגדול. אכן היצר מתגבר ומטיל הרבה טרדות על האדם ואינו מגיחו להתבונן על דרכיו. ומ"מ אם היה בא נביא אחד אל איש הישראלי והיה אומר לו תדע

(*) **ובזה יבואר ג"כ** הכתוב בפרשה וילך ועזבני והפר בריתי אשר בריתי אתו והסתירתי פני מהם והיה לאכול ומצאוהו רעות רבות וצרות ואמר הלא על כי אין אלהי בקרבי מצאוני הרעות האלה ואנכי הסתר אסתיר פני ביום תחוא על כל חרעה אשר עשה וגו' ולכאורה הלא המאמר על כי אין אלהי בקרבי הוא התבוננות על העבר שעשו לא טוב ובשביל זה סילק חקדוש ברוך הוא את שכינתו מהם. ובשביל זה מצאום רעות רבות וצרות וכל זה הוא בכלל חרטה על העבר ולמה הסתיר פניו ביום תחוא מהם. אלא האמת כמו שכתבנו שלא תשלימו גברי תשובה שהוא הקבלה על להבא ולזה סיים הכתוב כי סנה אל אלהים אחרים ר"ל שעדיין סונה במחשבתו אודות ע"ז ולא סילק עצמו ממנה מכל וכל. והכתוב אומר יעזוב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו ישוב אל ד'. לכך הסתיר חקב"ה פניו מהם:

אחי שאני יודע סופך שתצא חייב מפי ב"ד של מעלה. בודאי היה מעורר עצמו תיכף לתשובה בכל לב ונפש וזה היה חושב בנפשו שאפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים ונהנה כאשר תשאל לכל איש הישראלי שיאמר לך האמת אם הוא מאמין בשכר ועונש יענהו בודאי אני מאמין שהוא מן י"ג עקרים שבלתי זה איננו בכלל ישראל כלל. חזר ושאלו איך הוא בדעתו אם היה הקב"ה מזמינו היום לדין על מעשיו אם היה יוצא זכאי בודאי היה משיבו שלא היה יוצא זכאי אלא חייב חזר ושאלו א"כ מה יהיה סוף הדבר ענהו היום אין לי פנאי להתבונן ומ"מ אני מקוה שיבוא עת שאתבונן על מעשי ואתקן הכל. חזר ושאלו הלא ידוע מה שאמרו אל תאמר לכשאפנה אשנה שמא לא תפנה ועוד הלא עבר עליך כמה יוה"כ ובכל יוה"כ אם לא בראשיתו עכ"פ בזמן נעילה בעת שביקשת מן הש"י שיחתום לך בחיים לך ולכל ביתך הלא היה בודאי אצלך הסכם חזק שמה שעבר אין ועכ"פ על להבא בודאי תשמור עצמך בכל היכולת לקיים את התורה, והלא ראית שבשום שנה לא קיימת מה שהבטחת להש"י. א"כ בודאי גם ביוה"כ זה וכן בשנים האחרונות יהיה כן דמה יום מיומים.

וא"כ הדבר ברור כמו אם היה שומע מפי נביא שתשאר ח"ו מן החייבים ולא מן הזכאים. וע"כ אין שום עצה לדחות היצ"ט בלך ושוב לזמן אחר כ"א לעורר א"ע לתשובה בכל לב ונפש ולהתבונן על הסיבות המפריעות לעבודת הש"י ולהסירם. וזהו שאמר הכתוב בכל עת יהי בגדיך לבנים וגר, ויסדר לעצמו הנהגה שיהיה כל ענינו ע"פ התורה וירשום זה בפנקסו ברמו. ויהיה לו עת קבוע ללימודו שלא יחסר לו יום אחד מן הקביעות ההוא

מאמר פרק יג תורת הבית סג

וגם זמן קבוע ללימוד ספרי יראה וטוב מאד שישכים כל יום בבוקר ויסדר לעצמו איך להתנהג באותו יום. ובכל עש"ק יתבונן אם שמר כפי שסידר לעצמו. ודע שאפילו אם מצא את עצמו שלא שמר כהוגן מ"מ אל יתירשל עי"ז ויתחזק עצמו על להבא. ואנו צריכין ללמוד*) מן יצה"ר שגם הוא כמה פעמים נשאר מנוצח מן היצ"ט שאין האדם רוצה לשמוע לו. ואעפ"כ אינו מתירשל עצמו מעבודתו וכמו שאחז"ל שיצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומתחדש עליו בכל יום. וחידושו הוא שחוזר ומפתה להאדם באיין אחר פן יצליח כעת בפיתויו כן הוא האדם**) אל ירפה

*) ורמ"ז זה במה שכתוב מאובי תחכמני מצותיך וגו' וכידוע ששבעה שמות יש לו. ושמעתי דבר נחמד בשם גדול אחד שידוע מה שאחז"ל שהיצה"ר יושב על שני מפתחי הלב והכונה כבר ביארנו שכשרואה שאינו יכול לפתות לאדם לעשות עבירה הוא תוקע עצמו לימין דהיינו שמתגבר להטיל דופי במצותיו שיעשה ברפיון ידים. או בשאר פגם כדי שהפרקליט שיברא מן המצוה יהיה פגום ולא שלם. וע"כ אנו צריכין לשלם לו כגמולו ג"כ כגון שהאדם דיבר בבהכ"נ דברי חול או שאר דיבורים שלא כהוגן ולא היה יכול להתגבר על יצרו עכ"פ לבסוף יאנח ע"ז בשברון רוח כדי שהמקטרג שנברא מן דיביריו האסורים יהיה ג"כ עכ"פ בעל מום:

**) וכ"ז מרומז במה שאחז"ל המרפה עצמו דד"ת אין בו כח לעמוד ביום צרה שנאמר התרפית ביום צרה צר כחך. ובענין לימוד התורה מצוי מאד אצל בעלי תורה שרואה שאינו מצליח כ"כ בלימודו להיות בקי בע"פ מתירשל לגמרי עי"ז. ובאמת אין נכון הדבר וכמו. שאחז"ל משל לשר אחד שצוה לאיש שימלא הכלי שלו מים ועבור כל דלי יתן לו דינר חלב. והנה בשולי הכלי היה נקב וינסה האיש למלאות וגשפד המים דרך הנקב על הארץ ופסק למלאות. ויפגעהו חכם אחד וישאלנו למה

עצמו ויתבונן ג"כ ברעיוניו איך לחדש הסדר על להבא ובודאי
הקב"ה יעזור לו כמו שאחז"ל הבא לטהר מסייעין אותו.
ודע עוד דבעניני תשובה אין מספיק לו במה שלא יעשה
העבירה עוד הפעם אלא צריך לשוב לפני ד' דהיינו להתודות
לפניו ולהתחרט על העבר ולקבל על להבא שלא ישוב לכסלה
עוד. וכמש"כ והתודו וגו' וכמו שכתוב יעזוב רשע דרכו וגו'
וישוב לפני ד'. ויזרח עצמו לזה ולא יאחר א) פן יזדמן אח"כ איזה
סיבה שלא יוכל לשוב. ב) על איחור התשובה גופא יהיה עונש
בפ"ע. וראיה ממה דאיתא בגמרא מפני מה גרים מעונין בזה"ו
(והיינו בזמן הגמרא) מפני ששהו עצמן להכנס תחת כנפי השכינה.
הרי אפילו עובר כוכבים אף דאינו מחוייב מן התורה להתגייר.
מ"מ משעלה בדעתו להיות שומר תורת ד' ולהיות נלוח אליו
לא היה לו להתאחר. עאכ"ו איש הישראלי שעמד על הר סיני
ואמר כל אשר דיבר ד' נעשה ונשמע. עאכ"ו שאין לו לאחר.
לשוב לפני ד' וכבר אמר הנביא יחזקאל (יח) השליכו מעליכם
כל פשעיכם. ור"ל כמו הנשכר לישא משא לבית ראובן משנכנס

פסקת למלאות והשיב האיש מה תועלת בפעולתי והלא נשפך על הארץ.
והשיב החכם מה איכפת לך הלא שכר זהובים אתה נוטל שגם הוא היה
מכיר הכלי שלו אלא שהוא רוצה להנות לך. כן הדבר הזה בק"ו אלף
אלפים. הקב"ה מכיר את נפש כל איש ואיש וטבעו אם הוא זכרן או לא
וציוה לכל ישראל שילמדו תורה ויחזרו עליה ואף שאדם שוכח מה
איכפת לו יחזור עוד הפעם לא שכר זהובים הוא נוטל כל תיבה
ותיבה שיחזור הוא מ"ע בפני עצמה. והלא ידוע מה שאמר הכתוב אם
צדקת מה תתן לו. יאינו צריך לפעולות האדכ אלא שהוא טוב ומטיב
ורוצה להנות להאדם שלא יהיה לו נהמא דקסופא;

מאמר פרק יג יד תורת הבית סה

ז'עד הראשון לביתו תיכף הוא משליך את המשא מעל כתפו ואינו משהא אותה אפילו רגע, כן ידע האדם ^{אח"י 1234-567} שעונות הוא כמשא כבד על נפשו ואין להשהות רוח הטומאה על עצמו. ומטעם זה אמרו בגמרא (ברכות דף יט) אם ראית ת"ח שעבר עבירה בלילה אל תהרהר אחריו ביום דבודאי עשה תשובה ^{אוצר החכמה} והיינו קידם השינה:

פרק יד

בו יבואר שצריך האדם להתחזק ביותר בלימוד התורה ובקיום מצותיה ואז גם הדור הבא אחריו יהיה מאושר.

כתיב בקרא על משכבי בלילות בקשתי את שאהבה נפשי בקשתי ולא מצאתיו. וביאורו. לילה הוא מרמז על הקבר. והנה בעת שהאדם חי בעוה"ז כל תשוקתו ואהבתו הוא למלאות כל חפצי הגוף ועל עניני הנפש אינו חושב כלל. אבל בעת שיפרד מן הגוף ומתבונן כי כל ימיו עלה בתוהו ובקרוב יובא לפני כסא הכבוד ליתן דין וחשבון על כל ימי חייו. כמה צרה ויגון יש לו. ומתחיל להתבונן לבקש תחבולה להציל עצמו מכחות הדין במה שיבקש כעת אחר הדברים שאהבה נפשו דהיינו תורה ומצות אבל לא ימצא אז. דכיון שמת אדם נעשה חפשי מן התורה ומן המצות (דהיינו אפילו מן המצות שהם תלויים במחשבה) ומי יוכל לשער גודל הצער והיגון שיש לו להנפש אז. וזהו שאמר הכתוב במשלי ונהמת באחריתך נכלות בשרך ושארך ואמרת איך שנאתי מוסר וגו'. וע"כ צריך האדם להתבונן בכל יום מימי חייו שלא ילך זמן חייו לבטלה. ובפרט אם הוא איש בן תורה מאוד צריך לשמור עתותיו שלא יהיה לבטלה מפני כמה טעמים.